

Rybnik, 18 stycznia 2017 r.

**Szanowna Pani
Beata Szydło
Prezes Rady Ministrów**

Szanowna Pani Premier

W ostatnich dniach w wielu miejscach w kraju zarejestrowano katastrofalny poziom zanieczyszczeń powietrza. To efekt wieloletnich zaniedbań, które powodują zagrożenie dla zdrowia i życia wielu Polaków. Już w 2000 roku Najwyższa Izba Kontroli w swoim raporcie „Informacja o wynikach kontroli realizacji zadań w zakresie ochrony powietrza przed zanieczyszczeniem” wskazywała na kierunki zmian w zakresie walki z zanieczyszczeniem powietrza. Niektóre samorządy takie jak Kraków i Rybnik podejmują próby wprowadzania własnych rozwiązań, na przykład w postaci lokalnych regulaminów dopłat do inwestycji ekologicznych.

Czas najwyższy by problem zanieczyszczenia powietrza rozwiązać w sposób kompleksowy. Według szacunków Europejskiej Agencji Środowiska zanieczyszczenie powietrza w Polsce przyczynia się do przedwczesnej śmierci około 45 tysięcy mieszkańców naszego kraju. To ponad 15 razy więcej niż śmiertelnych ofiar wypadków drogowych w Polsce, których w 2015 r. było 2938. Statystyczny obywatel Polski żyje krócej aż o 9 miesięcy tylko dlatego, że oddycha zanieczyszczonym powietrzem.

Dzisiaj rząd ma wszelkie mechanizmy, by ograniczać niską emisję, nadrobić wieloletnie zapóźnienia i wspomóc lokalne samorządy w walce o poprawę jakości powietrza. W związku z powyższym proszę o rozważenie i ustosunkowanie się do poniżej proponowanych zmian:

1. Dla gospodarstw domowych wprowadzenie norm jakości sprzedawanego węgla (paliw stałych) oraz zakazu sprzedaży paliw emitujących największe zanieczyszczenia (flot i muł). W Polsce obecnie dla węgla nie ma żadnych norm jakości. W rezultacie do domowych pieców i kotłów trafiają liczne odpady węglowe. Węgiel niskiej jakości, o wysokiej zawartości siarki, chloru czy popiołu, nie powinien być spalany w gospodarstwach domowych, gdyż prowadzi to do bardzo wysokiej emisji pyłów i innych rakotwórczych substancji. W wielu krajach węgiel tego typu jest traktowany jako odpad i nie jest sprzedawany.

2. Szybkie wprowadzenie w życie przygotowanego rozporządzenia w zakresie standardów emisyjnych dla sprzedawanych kotłów. W kontekście redukcji emisji zanieczyszczeń powietrza bardzo istotnym zagadnieniem jest wprowadzenie standardów technicznych dla urządzeń grzewczych, w tym kotłów małej mocy i ogrzewaczy pomieszczeń opalanych paliwem stałym. Komisja Europejska przyjęła dwa rozporządzenia dotyczące urządzeń spalających paliwa stałe, które weszły w życie 10 sierpnia 2015 r. Wynikają z nich wymogi, takie jak kryteria efektywności energetycznej, wielkość emisji pyłów, organicznych związków gazowych, tlenku węgla i tlenków

azotu. Przepisy te będą obowiązywać w całej Europie dla urządzeń wprowadzanych do obrotu i do użytkowania od dnia 1 stycznia 2020 r. (dotyczące kominków, pieców stałopalnych, pieców na pelety, itp. o nominalnej mocy cieplej do 50 kW), oraz 2022 r. (dotyczące źródeł spalania paliw o nominalnej mocy cieplnej do 500 kW). We wrześniu ub. roku w ramach legislacji międzyresortowej opiniowany był projekt rozporządzenia w sprawie wymagań dla kotłów na paliwo stałe o mocy nie większej niż 500 kW. Do 30 października był wyłożony do konsultacji społecznych. Proponowano w nim, by zakazać sprzedaży „kopciuchów” od 2018 r., a na rynku dostępne mają być tylko nowoczesne kotły certyfikowane piątej generacji. Kotły ręczne będą mogły emitować nie więcej niż 60 mg pyłów na metr sześcienny, a piece automatyczne, maksymalnie 40 mg na metr sześcienny i będą dotyczyły kotłów o mocy nie większej niż 500 kW, czyli takich, jakie stosowane są w domowych kotłowniach.

Ogromna większość kotłów sprzedawanych w Polsce to kotły nie spełniające nawet najbardziej podstawowych norm w zakresie emisji pyłu i innych szkodliwych związków. W skali kraju aż 50% pyłów oraz około 85% rakotwórczego benzo(a)pirenu pochodzi właśnie z domowych palenisk. Według danych organizacji pozarządowych rocznie na 200 tys. sprzedanych pieców węglowych w naszym kraju - 140 tys. to tanie urządzenia, o niskich standardach emisyjnych. Łącznie posiadamy ich ok. 5,5 mln.

3. Regulacje umożliwiające samorządom skuteczne działania dla ograniczenia emisji zanieczyszczeń przez samochody. Ruch samochodowy stale się zwiększa, a miasta nie posiadają praktycznie żadnych narzędzi, aby móc skutecznie ograniczyć jego wpływ na zanieczyszczenie powietrza. Dlatego postuluje się jak najszybsze wprowadzenie pakietu zmian, dających samorządom możliwość korzystania z takich narzędzi jak strefy ograniczonej emisji komunikacyjnej, opłaty „korkowe”, czy wprowadzenie bardziej radykalnych ograniczeń w dni wysokiego zanieczyszczenia powietrza.

4. Szerokie programy dotacyjne wspierające PONE i termomodernizacje budynków mieszkalnych. Programy powinny być przeznaczone w szczególności dla ludzi najuboższych. Bez wsparcia funduszy rządowych na ten cel, skuteczna walka ze smogiem jest niemożliwa. Ważne jest, aby powstały jak najszybciej i miały charakter dotacyjny. Powinny między innymi obejmować wymianę starych niskosprawnych i nieekologicznych kotłów na nowoczesne spełniające surowe wymogi emisyjne.

5. Programy pomocowe dla osób najbiedniejszych – dopłaty do paliw ekologicznych oraz rozbudowa sieci ciepłowniczej i gazowej. Należy rozpatrzyć możliwość obniżenia w Polsce akcyzy na gaz dla gospodarstw domowych dla których to podstawowe źródło ciepła. Na Słowacji mieszkańcy ogrzewając dom gazem lub prądem, płacą za to średnio dwukrotnie mniej niż Polacy posiadający dom o podobnych parametrach. Przyczyną jest prosocjalna polityka taryfowa państwa - niskie ceny gazu i prądu dla osób wykorzystujących te nośniki energii do ogrzewania. Trzeba także podkreślić, że energia elektryczna w 77% pochodzi z atomu, a kolejne 10% to elektrownie wodne. 30% Słowaków korzysta z centralnego ogrzewania, a 87% gospodarstw domowych ma dostęp do sieci gazowniczej. U nas gaz jest doprowadzony do mniej niż 60% gospodarstw domowych, a sieci ciepłownicze stanowią znikomą wielkość.

6. Przygotowanie ogólnokrajowych regulacji umożliwiających kontrolę spalanych paliw stałych, kontrolę emisji pyłów z kominów i stosowanych urządzeń grzewczych w sektorze komunalno-bytowym. Niezwykle ważne jest wprowadzenie systemu umożliwiającego kontrolę i egzekwowanie nowych przepisów prawa. Dla przykładu w Czechach od tego roku weszła nowelizacja prawa, która zakazuje spalania odpadków i najgorszych paliw pod karą 50 tys. koron

(ok. 8200 złotych). Podobna grzywna będzie grozić osobie, która nie wpuści kontroli, a dla firm przewidziano wyższy taryfikator.

7. Wprowadzenie kaucji oraz stworzenie punktów skupu/odbioru butelek PET i ograniczenie sprzedaży butelek PET. Takie rozwiązania funkcjonują chociażby w Niemczech. Ograniczenia w handlu butelkami PET spowodowały większe korzystanie z ekologicznych butelek szklanych.

8. Zmiany w ustawach Prawo budowlane i energetyczne. Chodzi między innymi o wprowadzenie zapisu, że zmiana źródła ciepła w nowopowstających budynkach jest zmianą istotną. Należy także zachęcić do instalacji pieców elektrycznych lub pomp ciepła na terenach, gdzie nie ma możliwości podłączenia do scentralizowanych systemów ciepłowniczych lub sieci gazowych, a w przypadku gdy taka możliwość istnieje nakazać przyłączenie się i wpisywać to do lokalnych planów zagospodarowania przestrzennego. Należy rozwiązać także kwestię napowietrzania miast i podniesienia rangi zawodu urbanisty w kontekście zagospodarowania przestrzennego.

9. Obniżenia progów alarmowania polskiego społeczeństwa o zagrożeniu smogiem. Poprzedni rząd zwiększył poziom informowania o smogu, tymczasem w Polsce progi alarmowe ustalone są na niespotykane wysokim poziomie. Stężenie pyłu musi osiągnąć średniodobowo aż 300 mikrogramów pyłu PM10 na m³ powietrza. Polski Alarm Smogowy domaga się obniżenia progu alarmowego do 100 mikrogramów, by skuteczniej informować społeczeństwo o zagrożeniu smogiem i chronić je przed zagrożeniem. We Francji analogiczne poziomy, które informują mieszkańców, że powietrze jest niezdrowe lub bardzo niezdrowe są określone na poziomie 80 ug/m³.

Szanowna Pani Premier zwracam się z prośbą o odniesienie się do poszczególnych postulatów i przedstawienie planów rządu w zakresie walki z niską emisją i smogiem w naszych miastach.

Łączę wyrazy szacunku

Marek Krzakała - Poseł na Sejm RP